

Helyi Nevelési Program

Dráva Kincse Óvoda
7851 Drávaszabolcs Köztársaság tér 4.
Tel:72/898-254, 06 20 246-0881
dravakincseovoda@gmail.com

Tartalomjegyzék

Bevezető	4
Helyzetkép az óvodáról	6
Az óvoda kapcsolatai	10
Óvodánk alapvető célja és feladatai	13
I. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI:	16
1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	18
2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	21
3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	23
II. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI	25
III. A FEJLESZTÉS TARTAMA	29
1. Játék és tanulási tevékenység	29
2. Társas, közösségi tevékenység	34
3. Munkatevékenység	36
4. Szabadidős tevékenység	38
IV: A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE	40
1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások	40
1.1 Anyanyelv	41
1.2 Matematika	42
2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások	43
2. Természet – társadalom – ember	44
2.1 Művészeti tevékenységek	49
3. Az egyén társadalmi feladatait tudósító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek	52
3.1 Mindennapi testnevelés.....	53
Gyermekvédelem	55
Mellékletek	59

Bevezető

Óvodánk Baranya megye déli szegletében a horvát határ mentén Drávaszabolcson működik. A gyerekek más kisebb falvakból is érkeznek hozzánk (Gordisa, Drávapalkonya, Drávacsehi). Az apróságokat kettő, életkorukat tekintve vegyes csoportba fogadjuk. A helyi program bevezetését követően a megvalósításban résztvevő óvodapedagógusoknak köszönhetően színvonalas nevelőmunka alakulhatott ki.

„Hallottam és elfelejtettem,
Láttam és emlékszem rá,
csináltam és megértettem.”

Óvodánk által adaptált Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Programot e bölcs kínai mondással jellemezhetjük legrövidebben .

A program kiválasztásánál nevelési elveinket, a környezet lehetőségeit valamint a helyi társadalom elvárásait vettük figyelembe.

Nevelési elveinket tekintve nevelés személyiségformálás, személyiségfejlesztés. A személyiség fejlesztésében a képességek kibontakoztatásának van központi szerepe, mely tevékenységek által cselekvések segítségével valósítható meg.

Környezeti lehetőségeink külön feladatokat tárnak fel előttünk, hiszen óvodánk a Duna – Dráva Nemzeti Park területén helyezkedik el. Közelünkben hőmpölyög a Dráva, csörgedezik a Karasica, magasodik a Villányi–hegység és a Szársomlyó. Két kilométerre található a Mattyi–tó, és még az óvodás korú gyerekekkel megközelíthető távolságra a Mecsek és a Duna. Ez biztosíték arra, hogy óvodánkban közvetlen megismerésen, felfedezésen alapuló hatékony környezetvédelmi nevelést folytassunk.

Az óvoda része a helyi társadalomnak, ezért fontos, hogy együttműködjünk környezetünkkel és kialakítsuk partneri kapcsolatainkat, ami a gyerekek nevelése, fejlesztése érdekében jön létre.

Helyzetkép az óvodáról

A Drávaszabolcsi Dráva Kincse Óvoda Helyi Nevelési Programja a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program adaptálása, építve a már meglévő hagyományokra, a helyi sajátosságok figyelembevételével.

Nevelési Programunk az óvodai élet teljes tartalmát felöleli, ezért alkalmas az önmeghatározásra.

Nem vagyunk elkötelezettek egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem, ugyanakkor a nevelési időn kívül – szülői kérésre – lehetővé tesszük a vallásoktatást, (református, katolikus) s az ehhez szükséges feltételeket biztosítjuk.

- Óvodánk nevelési alapelveit az ONAP határozza meg, az intézményünkben folyó nevelőmunkát az alpprogramra épülő helyi nevelési program tartalmazza.
- Az óvodai programunk tartalmát illetően megállapítottuk: nevelési alapelveinket, célunkat, nevelési feladatainkat és a közösségi életre való felkészítést részletesen megfogalmaztuk.
- Felvállaljuk a tehetséggondozást, kiemelt figyelmet fordítva a szociokulturálisan hátrányos helyzetű gyermekek korai tehetségfejlesztésére.
- Hangsúlyozzuk a diszkrimináció mentes elemek bevezetését
- A lelki egészség gondozás megvalósítását kiemelt feladatként kezeljük, mely célja hogy elősegítsük a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést.
- Tevékenységközpontú nevelési programunkban jól nyomon követhető a kompetencia alapú nevelés-oktatás

Tehetséggondozó tevékenységünk célkitűzése, az óvodás korú gyermekek és a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű óvodás korú gyermekek kiemelkedő képességeinek felfedezése, fejlesztése, harmonikus személyiségfejlesztése gazdagító program keretében.

Fő céljaink tekintetében a pályázat a következő fontos kérdésekben járul hozzá a fejlődés megvalósulásához:

- Megvalósulhat az óvodás korú tehetségek és szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű tehetséges gyerekek azonosítása
- Végigkísérhetjük az óvodás korú tehetségek és a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű óvodás korú tehetséges gyerekek intézményünkben eltöltött alapvető életszakaszát, segíteni tudjuk a gyermekeket szocio-kulturális hátrányaik leküzdésében, tehetségük kibontakoztatásában.
- Megkönnyítjük az óvoda iskola átmenet gördülékenységét
- A képzések hozzájárulnak az óvodapedagógusok tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás területén szükséges kompetenciák kialakításához
- A térségben kialakított tehetségsegítő együttműködések hatékonyan segítik az információáramlást, szakmai konzultációt, tapasztalatcserét.

A tehetséggondozás indokoltsága

A tehetséggondozás terén hátrányba levő csoportok közé sorolhatók az óvodás tehetségek. Az óvodás korú tehetséges gyerekeket azért sorolják sokan az ellátatlanok közé, mert szinte semmilyen olyan képzésben nem részesülnek, amely megfelelné

képességeiknek. Problémát jelent, hogy az alulteljesítés meghatározását célzó definíciók igen különbözőek abban a tekintetben, hogy mekkora különbség van a lehetséges és a megvalósuló tehetségek között.

Az alulteljesítés megszüntetésére ad lehetőséget, ezért indokolt a bevezetése a korai tehetségfejlesztő programunknak, abban a tekintetben, hogy:

- Felismerjük a tehetségigéreteket – korai tehetségazonosítás
- Személyes tanácsadással segítjük a gyermek fejlődését, különös tekintettel a család – gyerek – pedagógus kapcsolatra
- Megváltoztatjuk az oktatási – nevelési környezetet

A tehetségek korai felismerése igen fontos a tehetséggondozás tekintetében.

Tehetséggondozó programunk kidolgozásakor az a fő gondolat vezérelt bennünket, hogy, már óvodás korban felismerjük a tehetségigéreteket, és érdeklődésüknek, megfelelő gazdagító programokkal fejlesszük képességeiket:

- Melyek által erőseik támogatása mellett a gyenge oldalaik fejlesztése is megvalósul.
- Szocio-kulturális hátrányukból következő hiányosságait kompenzáljuk
- Gyermekközpontú pedagógiai elveket alkalmazva, az egész személyiséget harmonikusan fejlesszük
- Biztosítjuk a pihenést, relaxációt

A tehetségprogram készítését az indokolja, hogy intézményünk eddig nem rendelkezett a helyi pedagógiai környezethez alkalmazkodó komplex megoldásokkal a tehetséggondozás tekintetében.

A megvalósuló intézményi tehetség program azonban lehetővé teszi a korai tehetségazonosítás, a tehetséggondozás a tehetség tanácsadás területének hatékonyságát.

A szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű tehetségek minél korábbi azonosítása azért is nagyon jelentős, mert ezzel a problémával egyre többen küzdenek. Az oktatás tekintetében és társadalmi szinten is fontos, hogy a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű tehetségek erősségeiket kamatoztassák.

A szocio-kulturális hátrány összefüggésében, tehetség programunkban is differenciáltan fejlesztjük a képességeket, és a személyiséget. Óvodai Nevelési Programunkkal összhangban, tehetségprogramunkban is hangsúlyozzuk gyermekek tevékenységbe ágyazott társadalmi gyakorlatra való általános felkészítését. A projektoktatás szellemében kidolgozott tehetségprogram indokoltságát ezen elvek megjelenése is alátámasztja.

A programban megjelenő szülővel való kapcsolattartás (tehetség-tanácsadás, nyílt programok) új formái lehetőséget biztosítanak a családi nevelés kiegészítésére. A tehetségigéreteket otthoni fejlesztésével kapcsolatos információk, ötletek elmélyítik a pedagógus – szülő kapcsolatot, mely fontos eleme a hatékony tehetséggondozásnak.

Többek között ezek a jelenségek indokolják a programban dominánsan megjelenő személyiségfejlesztésre irányuló tevékenységek megjelenését, valamint a szülővel való kapcsolattartás (tehetség-tanácsadás, nyílt programok) kibővítését.

A tehetséggondozás szempontjából jelentős probléma a tehetségazonosítás megvalósítása. Jelen program ezt a hiányosságot is hivatott pótolni.

A tehetséges gyerekek fejlesztésében az alapozást, a csoportfoglalkozások időtartamában lehet elvégezni, de a hatékonyságot növelhetjük külön gazdagító foglalkozások keretében.

Intézményünknek eddig nem volt lehetősége napközi táborokat szervezni. A megvalósulandó tábor a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű tehetségígéreték fejlesztése több szempontból kiemelkedő lehet:

- képességek fejlesztése
- társas kapcsolatok megerősödése
- ingergazdag környezet

A pedagógusok továbbképzését az indokolja, hogy a megalapozott tehetséggondozó tevékenységnek alapfeltétele a pedagógusok ismeretrendszerének fejlesztése a tehetség témakörben.

A tehetséggondozásnak elengedhetetlen feltétele a tehetségsegítő kapcsolatrendszer kialakítása, amely lehetővé teszi az információáramlást intézmények, Tehetségpontok, Tehetség Segítő Tanácsok között.

Óvodánk kapcsolatrendszere – kiemelten a családdal való kapcsolattartás vonatkozásában – szintén megtalálható a programban. A gyakorlatban már újabb formákban is erősítjük az óvoda – család kapcsolatát. Úgy gondoljuk, hogy az ellenőrzés, értékelés elvei is megjelennek és tartalmi jellemzőkre, módszerekre is adnak iránymutatást a program fejezetei.

- A Nemzeti, etnikai kisebbség nevelésének irányelveit beépítettük programunkba.
- Programunkban kiemelt szerepet kap a környezetvédelmi nevelés, amelyet, mint innovációt építettünk be a korábbi évekhez képest.
- Óvodánk térségi feladatokat felvállaló Tehetségpont
- A nevelési program végrehajtásához szükséges és a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke igen fontos feltétele a program megvalósításának, ez a mienkben is olvasható.
- Nevelési programunk 1999. szeptember 1-jén került bevezetésre, amelyet ezt megelőzően a nevelőtestület fogadott el és előzetes szakértői vélemény alapján a fenntartó hagyott jóvá.
- A HNP rövidített változatát a szülők és bármely érdeklődő megtalálhatja a csoportok faliújságain, így tájékoztatást kaphat az óvodában folyó munkáról.

Helyi Nevelési Programunkhoz szervesen kapcsolódnak a következő írásos dokumentumok:

- Az intézmény éves pedagógiai, működési terve.
- A gyermekcsoport nevelési, tevékenységi programja
- Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma.
- Felvételi – mulasztási napló.

Ezért ezek bemutatása, vizsgálata is fontos része a helyzetértékelésnek.

Lelki egészségvédelem

Az óvodai egészségnevelésünk célja az érzelmi biztonságot és az örömteli, aktív tevékenységet biztosító óvodai élet. Minden tevékenységünkkel gyermekeink egészséges testi, lelki és szociális fejlődését szolgáljuk.

Feladataink:

- Családok szociális helyzetének megismerése
- Jelzőrendszer aktív működése (prevenció)
- Érzelmi biztonság megteremtése, harmonikus személyiségfejlesztés
- Rugalmas napirend

- Gyermek tevékenységsszükségletének kielégítése
- Másság elfogadása

Hagyományrendszerünk

Ünnepek ápolása:

A gyermekek életének jeles napja: születésnap

Egyéb ünnepeink:

Őszi nap, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Évzáró ünnepély

Környezetvédelmi napok:

Víz világnapja, Föld napja Madarak és fák napja,

Hozzájuk kapcsolódó kirándulások.

Óvodapedagógiai napok rendezvények: továbbképzési céllal

Bábszínház: - „Hangoló” évenként 3-4 előadás

Gyermeknap szervezése

Kirándulások, séták a Duna – Dráva Nemzeti Park területén

Az óvoda jellemző adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Drávaszabolcsi Dráva Kincse Óvoda
7851 Drávaszabolcs
Köztársaság tér 4.
Telefon: 72/898-254

Az óvoda fenntartója:

Drávaszabolcs, Drávapalkonya, Drávacsehi, Gordisa Óvoda Fenntartó és Szociális Étkeztetést Ellátó Társulás

Intézményvezető neve:

Bátkiné Mészáros Viktória

A csoportok száma: 2

Az óvoda személyi feltételei

Az óvodában összesen 11 fő dolgozik.

Az óvoda dolgozói	Jelenleg	Program megkívánta módosítás
Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	4	-
Főállású logopédus	-	-

<i>Ped. munkát segítő gondozónő, dajka</i>	2	–
<i>Szakkép. nélküli dajka</i>	–	–
<i>Élelmezésvezető</i>	1	–
<i>Karbantartó</i>	1	–
<i>Egyéb munkakör. fogl. főállású (takar., konyhai)</i>	3	–

Intézményünk kettő csoportos, négy óvónő és kettő dajka foglalkozik a gyerekekkel. A konyhai részlegben három főből álló technikai személyzet, egy élelmezésvezető és egy karbantartó látja el a teendőket.

Óvodánkban folyó nevelőmunka sikerességét a következő megvalósult feltételek biztosítják:

Nyugodt, meleg, derűs, nyílt, szeretetteljes óvodai légkör a dolgozóknak köszönhetően

Nagy szabadsággal, önállósággal, egyéni ötletekkel rendelkező, kreatív óvodapedagógusok, akik személyisége mintá lehet a gyermekek előtt.

Az óvónők és a gyerekek aktívan együttműködnek és kapcsolatukra jellemző az egymásra hangolódás.

A dajkák az óvónők társai, segítői akik sok időt töltenek a csoportban.

Az óvoda környezetében élők (az óvoda technikai személyzete, iskola nevelőtestülete, fenntartó, védőnő, orvos) pozitív hatást gyakorolnak az intézményre és az egyes csoportok nevelőmunkájának alakulására.

Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk épülete a gyerekek kényelmes óvodai életét szolgálja. A csoportszobák száma 2. Méretük, tágasságuk megfelel a törvény által előírt feltételeknek. 1986-ban épült, azóta az állagát pályázatok útján próbáljuk javítani.

Bútorzata újnak mondható, az elmúlt években cseréltük ki, fenyő szekrények és asztalok kerültek a régi helyére. A csoportszobák berendezése egyszerű pasztellszínű, természetes anyagokból készült. Igyekszünk szekrényekkel, polcokkal, paravánnak kis sarkokat kialakítani, hogy a játszócsoportok ne zavarják egymást. Azonban bármikor egy-egy paraván összecukásával nagy teret tudunk biztosítani. Az óvoda belső berendezését, játékeszközöket és a szakmai eszközfelszereltséget folyamatosan bővítjük (melléklet).

Konyhánk felszerelése folyamatos felújítás alatt áll. Tornaszoba nincs, de heti egy alkalommal szabaddá teszi számunkra a szomszédos iskola a tornatermét. Az óvoda udvarán egy nyitott terasz biztosít rossz idő esetén egy kis kinti mozgást. Az udvar legnagyobb hányada füves, tágas, játékokkal jól felszerelt. Az óvodaudvar elhelyezkedésének köszönhetően káros természeti hatásoktól mentes (zaj, szmog).

Az óvoda kapcsolatai

Az óvoda része a helyi társadalomnak, ezért fontos, hogy együttműködjön a környezetével és kialakítsa partneri, konstruktív kapcsolatát, ami a gyermekek nevelése, fejlesztése érdekében jön létre.

A kapcsolat a szülőkkel

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a szoros együttműködés, a napi kapcsolat. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti a segítség nyújtás családhoz illesztett megoldásait. Figyelembe vesszük a családok szokásait, sajátosságait és az együttműködés során érvényesítjük a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A szülőknek lehetőséget biztosítunk, hogy gyermekükkel együtt a beszoktatás előtt ellátogassanak óvodánkba.

A gyermekeinket érintő eredményekről, problémákról folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket, a pedagógusok, és a speciális szakemberek részéről.

A kapcsolat tartalma:

1. beíratás

A beíratás időpontja – melyet a fenntartó határoz meg, és az óvoda vezetője egy hónappal a kijelölt időpont előtt nyilvánosságra hoz – általában áprilisban van.

Időtartama egy hetet foglal magába, ez idő alatt az óvoda vezetője személyesen bonyolítja a beíratással kapcsolatos teendőket.

1. családlátogatás

kapcsolat az óvodáztatás ideje alatt:

biztosítjuk annak feltételét, hogy a szülő aktív részese lehessen az óvodai életnek: nyílt befogadás,

előzetes megbeszélés után biztosítjuk az egyéni igények szerint felmerülő csoportlátogatásokat az év bármely napján

a nevelési év folyamán a gyerekekkel megismertetett vers, mese és dalanyagokat folyamatosan elérhetővé tesszük a szülők számára

az óvoda hagyományaihoz méltóan, közös ünnepeket, jeles napokat tartunk (farsang, karácsony, anyák napja, évzáró, sportnap, őszi est) ezáltal is lehetőséget teremtve a tolerancia erősítésére, a családok értékrendszerének kölcsönös megismerésére, megértésére.

Az óvoda és az iskola kapcsolata

Óvodába járó gyermekek túlnyomó többsége közvetlenül az intézményünk mellett elhelyezkedő általános iskolába kéri felvételét.

Kapcsolattartás formái:

- Óvónők – tanítók személyes kontaktuson alapuló kapcsolata
- tanítói látogatások
- a gyermekek egyéni fejlesztési tervének és a csoportfejlesztési tervnek
- tanulmányozása
- közös szülői értekezletek a tanító részvételével
- nagycsoportos gyermekeinkkel látogatás az első osztályos gyermekekhez

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata:

A fenntartóval való együttműködést elsősorban az óvodavezető személyes kapcsolattartása jellemzi. A fenntartóval napi kapcsolatot tartunk.

Kapcsolat a Kisebbségi Önkormányzattal:

Kapcsolatot tartunk fenn a kisebbségi önkormányzat vezetőjével, mivel óvodai nevelési programunk része az etnikai nevelés.

Kapcsolat a háziorvossal, védőnővel, fogorvossal:

Az egészségügyi ellátást a háziorvos végzi. Elvégzi a gyermekek évenkénti szűrővizsgálatát.

A védőnő havonta látogatja az óvodát, elvégzi a kötelező szűrővizsgálatokat.

Fontosnak tartjuk az időben megkezdett fejlesztést, ezért nagy hangsúlyt fektetünk a védőnővel és az orvossal történő kapcsolattartásra, hiszen ők már a gyermekek óvodába lépése előtt kapcsolatba kerülnek a családokkal.

Évente fogorvosi szűrővizsgálat.

Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata:

Ezt a kapcsolatot a környezetben meglévő lehetőségek határozzák meg. Drávaszabolcsban ahol intézményünk található, a következő intézmények segítenek az óvoda nevelési feladatainak megvalósításában.

könyvtár
iskola tornaterme
művelődési ház

Továbbá intézményünk kapcsolatban áll a Siklói Gyermekkönyvtárral.

Kirándulásaink megtervezésekor figyelembe vesszük a Siklói Vár adta lehetőségeket.

Annak érdekében, hogy az óvodánkban folyó környezetvédelmi nevelés még eredményesebb legyen következő intézményekkel, szervezetekkel, társaságokkal állunk kapcsolatban:

Duna – Dráva Nemzeti Park
Fácántelep
A Mattyi – tavon működő horgász társaság
Magyar Madártani Egyesület
Tehetségpontok

7. Az óvoda és az egyházak kapcsolata:

Intézményünk az egyházzal való kapcsolatot a közoktatási törvény 4§ (1) – (2) bekezdésének megfelelően alakítja. A szülői igényeket figyelembe véve katolikus illetve református vallásoktatást biztosítunk.

8. Az óvoda és a gyermekjóléti szolgálat kapcsolata:

Siklós Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat): rászoruló gyermekeink érdekeinek segítése, a segítségnyújtás bővítése.

9. Az óvoda és a szakszolgálatok kapcsolata:

Az integráció folyamatában a különböző szakemberek szoros együttműködése szükséges, amely egy közös kooperáló munkafolyamatot eredményez. A siklói Nevelési Tanácsadó keretein belül, utazó logopédus és fejlesztő pedagógus végzi intézményünkben a gyermekek szakszerű fejlesztését.

Együttműködésünk módjai:

- rendszeres együttműködés a gyermekek fejlődésének segítése érdekében
- szakmai, módszertani konzultációk
- segítség és koordinálás az egyéni fejlesztési tervek elkészítésénél
- Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

Sajátos igényű gyermekek integrált óvodai nevelése

Fenntartói döntés, és feladat ellátási kötelezettség az Alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározása alapján óvodánkban vállaljuk a Köznevelési törvény 4.§ 13. pontja kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációját.

Alapvető feladatunk a ránk bízott gyermekek nevelése, oktatása. Kötelességünk, hogy nevelő, oktató tevékenységünk során, figyelembe vegyük gyermekeink egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális helyzetét, fejlettségét, sajátos nevelési igényét. Segítjük gyermekeink képességének, tehetségének kibontakozását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermekeink felzárkózását társaikhoz.

„Sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.”KT.30§(1)
A sajátos nevelési igényű

Óvodánk a Szakértői Bizottság véleménye alapján az alábbi Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését vállalja fel:

- enyhe értelmi fogyatékos gyermekek
- beszéd fogyatékos gyermekek
- érzékszervi fogyatékos gyermekek (enyhe fokban hallássérült)
- egyéb pszichés fejlődési zavarral(tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási) küzdő gyermekek

a) különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

(aa)sajátos nevelési igényű gyermekek (a Köznevelési törvény 4.§ 25.pontjában meghatározottakon belül) az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Szakértői Bizottság szakértői véleménye alapján enyhe értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási zavarral küzd,)

Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek integrált óvodai nevelése keretében feladataink:

- spontán tanulás biztosítása
- társakkal való együttműködés kialakítása
- kommunikáció fejlesztése a kortárs csoportokban megélt élmények tapasztalatok, minták biztosításával
- érzelmi, értelmi, motoros és szociális képességek fejlesztése
- a gyermek szükségletei szerinti folyamatos gyógypedagógiai
- megsegítésről való gondoskodás
- fejlesztésük az aktuális igényeiknek megfelelő tevékenységformák, ismeretek, módszerek, szervezeti keretek biztosításával.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. Beszéd fogyatékos/súlyos akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája:

- megkésett beszédfejlődés
- centrális dyslalia (működésből fakadó beszédzavar)

- rinofónia (súlyos orrhangzóság)
- beszédritmus zavara(dadogás, hadarás)
- fejlődési dysfázia (a beszéd időbeli és strukturális zavara)
- elektív mutizmus (választott némaság)
- afázia (a beszéd teljes vagy részleges elvesztése)

A beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedési zavarok miatt eltérően fejlődik. A beszéd-és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok:

diszlexia,
diszgráfia,
diszkalkulia veszélyeztetettség
magatartási problémák, melyek megnehezíthetik a gyermek beilleszkedését.

Fejlesztési feladataink:

- Aktív nyelvhasználat és kommunikáció
- Értelmi fejlesztés
- Mozgás és észlelési funkciók fejlesztése
- Vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése
- Érzelmi élet fejlesztése
- Sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása
- A kinezteziás, hallási, látási, beszédmozgási benyomások egymást erősítő fejlesztése
- Szakemberekkel való együttműködés
- Szülőkkel való együttműködés, folyamatos tájékoztatás

Hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése- építve a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra.

A fejlesztés eredményességét befolyásolja hogy az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van a gyermek.

Nagyothalló gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30-45 decibell közötti, közép súlyos esetben 45-65 decibell közötti, súlyos esetben 65-90 decibell közötti.

A nagyothalló óvodás korú gyermekeknél az emberi beszéd a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve általában spontán(hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként csak speciális segítséggel indul meg.

Fejlesztési feladatok:

- Nyelvi kommunikáció megindítása és/vagy fejlesztése
- Kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- Beszédértés, szókincsfejlesztés
- A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása
- A gyermek bevonása a szocializációt hatékonyan segítő munka jellegű tevékenységekbe
 - Családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott hallássérült gyermekeknél fizikai értelemben közép ép hallás mérhető. Fejlesztésük a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Fejlesztetőségük, fejlődési ütemük függ a műtét időpontjától a család aktív együttműködésétől. A nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását a minél korábban végzett műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás valamint ezzel párhuzamosan az audiológiai gondozás eredményezi.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával(súlyos tanulási,-figyelem vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermekek, az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültséget, a váratlan zajokat. Aktivitás szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, fokozottan igénylik a pozitív visszajelzést.

Fejlesztési feladatok:

- a szakértői bizottság véleményére alapozva a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása
- a gyermek önállóságának, alkalmazkodó képességének, együttműködésének fejlesztése
- a szülők aktív bevonása
- megelőzni a teljesítményzavarokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását
- megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Szakértői Bizottság szakértői véleménye alapján: az életkorához bizonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

„A beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermek a közösségi életbe való beilleszkedését elősegítő rehabilitációs célú foglalkoztatásra jogosult.”KT.30§(7)
Abban a kérdésben, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, vagy sajátos nevelési igényű, a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.”KT.30§ (8)

Fejlesztési feladataink:

- egyéni képességfejlesztés
- motiváció felkeltése, növelése
- jártasságok, készségek kialakítása, megerősítése
- a képesség, érdeklődés, terhelhetőség ismeretében a gyermekhez igazított követelmények kialakítása
- kortárscsoportba való beilleszkedésének elősegítése, jó magatartás erősítése.
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges szociális, testi, értelmi érettség terén mutatkozó részképességbeli hiányok pótlása

ac) kiemelten tehetséges gyermekek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik és felkelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek- hátrányos helyzetű gyermek az akit, családi körülményei, szociális helyzete miatt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította: e csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint- óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában- tartós nevelésbe vettek.

Feladataink:

- A társadalmi, szociális hátrányokból adódó egyéni különbségek csökkentése, különböző képességű és fejlettségi szinten lévő gyermekeink együttnevelésének
- hatékony megvalósítása és az esélyegyenlőségük megteremtése.
- A gyermekeink fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges, befogadó környezet és eszközrendszer biztosítása.
- Az óvodánk körzetében élő 3 éves, HH és HHH gyermekek óvodai beíratása megtörténjen.
- A beíratott gyermekeink rendszeresen járjanak óvodába, ahol megalapozzuk esélyegyenlőségüket a sikeres iskolakezdéshez
- A felzárkóztató és tehetséggondozó feladataink ellátása.
- Gyermekeink szociális szükségleteinek- testi, értelmi, érzelmi, esztétikai,
- környezeti képességeinek (természeti-társadalmi) fejlődésének megvalósítása.
- Hagyományápolás, kulturális örökségünk átörökítése.
- Egyéni nevelés, differenciált bánásmód érvényesítése.
- Értékes gyermeki viselkedésformák megerősítése- helyes viselkedési szokások, magatartási normák kialakítása, másság elfogadása, társas kapcsolatok, érzelmi gazdagság, egymás iránti nyitottság fejlesztése, megerősítése.
- A nyelvi jelrendszer megfelelő szintjének elérése.
- Érzelmi, értelmi, szociális képességeiknek, erkölcsi ítélőképességük- tulajdonságaik fejlesztése.
- Fejlődésüket mindig önmagukhoz mérjük, egyéni eltérésekre épülő, de életkoruknak megfelelő terhelést biztosítunk, gyermekeinket dicsérettel sikerélményekhez juttassuk.
- Gyermekeinknek a feltételeket megteremtve olyan kulturális rendezvények, programok szervezése melyre eljutniuk nem lenne lehetőségük.

Hazájukat elhagyni kényszerülő családok (továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében

Feladataink:

- önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése
- interkulturális nevelésen alapuló integráció
- emberi jogok, alapvető szabadságjogok védelme

Nemzeti, etnikai, kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében

Feladataink:

- kisebbségi önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése
- multikulturális nevelésen alapuló integráció

Óvodánk alapvető célja és feladatai

A 2,5 -3 -7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
- az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermekek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermekek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Alapelveink:

- A gyermekek személyiségéből, legtermészetesebb megnyilvánulásából kiindulva, olyan szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, amelyben a gyermekeket megbecsülés, szeretet, tisztelet, elfogadás övezi.
- A másság elfogadása, tiszteletben tartása, a cigány-és migráns kisebbséghez tartozó gyerekek számára a kisebbségi önazonosság és kultúra megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének biztosítása.
- Nyugodt, családi biztonságot nyújtó légkör megteremtése, amelyben a mással nem helyettesíthető játék elsődlegességét hangsúlyozzuk.
- A gyermekeket feltétel nélkül elfogadjuk, minden téren előítélet mentesen neveljük.
- Biztosítjuk számukra az esélyegyenlőséget, a gyermekek jogait tiszteletben tartjuk.
- Egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében.
- A gyermekek sokoldalú harmonikus fejlesztése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, az egyéni életkori sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vétele, a hátrányok csökkentése.
- Prevenció, korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkánkban.
- Olyan módszerek alkalmazása a nevelésben, amelyek minden gyermek sikerét biztosítják.
- Hangsúlyozzuk a családi nevelés elsődlegességét, a családok tiszteletben tartását.
- Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területen valósuljon meg.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeket a fejlesztés ne terhelje túl.
- A fejlesztés célját gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatokra építjük.
- Az integrációt az egész nevelőtestületünk felvállalja.

I. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI:

A tevékenységközpontú óvodai nevelésünk a gyermekeink középpontba helyezését és az óvodánk nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés – az érés – sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodánk **nevelő** intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán „megengedjük”, hogy a gyermekeink fejlődjenek, nem passzívan szemléljük ezt a fejlődést, hanem lehetővé tesszük, elősegítjük azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelésünk a 2,5 - 3 -7 éves korú gyermekeink szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai céljaink és feladataink centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességeik fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánjuk képessé tenni óvodáskorban a gyermekeinket.

A **kooperáció** és a **kommunikáció** az adott nevelési intézményünk lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma:

a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése

2. A kommunikáció konkrét tartalma:

a közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

A kommunikáció és az együttműködési képesség fejlesztését fontos feladatunknak tartjuk, hiszen mindennapi életünkben érzékeljük, ezen képesség alacsony színvonalából eredő problémákat. A kommunikáció és kooperáció folyamatos, állandó fejlesztést igénylő képesség, melynek kialakítását óvodás korban nem csak megkezdhetjük, de magas színvonalra emelhetjük.

Az óvodánk a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermekeink ahhoz, hogy boldoguljanak, meg kell tanulniuk beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lesniük a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez, akárhogyan is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét – eltérő kulturális színvonalon – a családok teljesítik. Az óvodánk azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a **nevelés** fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, a mi estünkben a **tevékenységközpontú óvodai nevelésünk célja:**

A 2,5- 3 -7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a **teljes gyermeki személyiség fejlesztését** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

- b.) **az életre való felkészítést** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül. Biztosítva a 2,5- 3 -7 éves korú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, **sikeres, kudarcától mentes iskolakezdetet.**
- c.) **az eltérő fejlődési ütemű gyermekekkel való foglalkozás,** differenciált képességfejlesztés minden egyes gyermekre vonatkozóan.
- d.) **A gyermekek fejlődéséhez szükséges érzelmi biztonság megteremtése, optimális körülmények biztosítása.**
- e.) **A gyermekek önállóságának, alkalmazkodóképességének, együttműködésének, érzelmi életének fejlesztése integrált csoportok keretein belül.**
- f.) **Differenciált, szükségleteikhez igazodó képességfejlesztés.**
- g.) **Érzelmi nevelés terén, fokozott** figyelmet fordítunk a **kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre,** a cigány és **migráns** kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzésére, ápolására, erősítésére, kultúrájuk ápolására magyar nyelven
- h.) **Tehetséges gyermekeink** számára biztonságos légkör megteremtése, melyből bátorságot meríthetnek az új, ösztönző ingerekre. Szabadon élhetnek lehetőségeikkel, adottságaikat kipróbálhatják, saját képességeiknek megfelelően reagálhatnak környezetük stimuláló hatásaira.
- i.) pedagógiai programunk – az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében – fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet mindenekelőtt az adott nevelési intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja 2,5- 3 -7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységet úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiailag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alpnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyermekeket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvodánk? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Az óvodánk feladata tehát nem a szűken vett iskolai feladatokra való felkészítés. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Azt mondjuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

Óvodapedagógus feladatai:

- A családdal való kapcsolat felvétele, a gyermekek környezetének minél teljesebb megismerése.
- A szülők megfelelő tájékoztatása a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek befogadásával kapcsolatban, együttműködés a családdal.
- Felkészülés a gyermekek fogadására (inklúzív, befogadó környezet).

- A gyermeki személyiség elfogadása, tiszteletben tartása, támogató, serkentő, ösztönző légkör megteremtése.
- Kiemelt figyelem arra, hogy a gyermekek megkapjanak minden segítséget ahhoz, hogy hátrányaikat le tudják küzdeni.
- Kapcsolattartás a szakemberekkel, javaslataik beépítése a pedagógiai folyamatba.
- Korai felismerés, egyénre szabott fejlesztési tervek elkészítése szakemberek segítségével.
- Fejlődésük folyamatos nyomon követése, rögzítése (anamnézis, mérőlapok)
- Egyéni fejlesztési tervek célkitűzéseinek, megvalósulásának ellenőrzése, erre alapozva a fejlesztés további menetét.
- Gyermekeink érési folyamatához igazított támasznyújtás.
- Önismeret, megismerési technikák, együttműködés, differenciált bánásmód.
- Napirend során annyi segítséget nyújtunk gyermekeinknek, ami a további önálló cselekvéshez szükséges.
- Az egyes területeken jelentkező kiemelkedő teljesítmények gondozása.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermekek **szükségleteinek, tevékenységeinek** és **képességeinek** figyelembevételével, a gyermekek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében:

A **gyermekek** fejlődő személyiségek, ezért a gyermekeknek sajátos, **életkoronként, életkori szakaszonként** és **egyénenként** változó testi, lelki szükségleteik vannak.

A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermekeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a **család** szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait.

Természetesen különböző kultúrájú családok eltérően viszonyulnak a gyerekekhez, a gyerekeknek a családban elfoglalt helyéhez, más-más szerepet szánnak nekik a családi életben belül. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során.

Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak.

Az óvoda tehát nem a spontán szocializációnak a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik. Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. a biztonságérzet, védettségérzet, a feltétele annak, hogy a gyermekek a környezetük iránt érdeklődést mutassanak, kezdeményezzenek, más emberekhez is kötődjenek.

Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kívánalmakkal találkozik. Az óvodában a gyermekek egyéni igényeit megértéssel fogadni, és empátiakészséget mutatni

ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása.

Az olyan óvodai atmoszféra, amelyik sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermekek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez. Azok a gyerekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás), különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

- A környezeti, környezetvédelmi nevelés olyan pedagógiai folyamat, amelyben formálódik az ember, természet – és környezetszemlélete, környezeti attitűdje és gondolkodása, kialakul környezettudatos magatartása a környezetért felelős életvitele.
- Célunk a természet és környezetvédő gondolkodásmód és a környezetbarát életmód kialakítása és terjesztése.
- A környezeti nevelés élethosszig tartó folyamat például attitűdök tekintetében már az első életévben döntő nevelő hatások érik a gyermekeket, de bármely életkorban elképzelhető a helyes környezeti szemlélet felé fordulás.
- A környezeti nevelés az egész személyiséget érinti. Kisgyermekkorban döntően az érzelmi szféra a legfontosabb, leginkább érzelmi síkon foghatóak meg. De a tényleges cselekvésnek a természettel való közvetlen találkozásnak s a benne – érte való tevékenységnek döntő jelentősége van.
- A környezeti nevelés keretein belül igyekszünk a gyermekekben mély meggyőződést és hitet kialakítani a személyes és közös jövő, boldogulás iránt.
- Feltárjuk a környezet problémáit és azok „orvoslására” előkészítjük, bevonjuk a gyermekeket.
- A cigány gyerekek környezeti, környezetvédelmi nevelése során építünk természetszeretetükre.
- Nevelőtestületünk egyetért abban, hogy gondolkodni úgy taníthatjuk meg a gyerekeket, ha nem adunk mindent készen, sem dolgokat, sem gondolkodási mintákat. Az a miénk, amit fel kell fedeznünk, összefüggéseit fel kell ismernünk.

Szókratész szerint: „A nevelő bába, aki világra hozta a születendőt, de nem teremt semmit.”

Az érzelmi nevelés feladatai:

- Az újonnan érkező gyermekek közösségünkbe való befogadásának segítése, új óvodai környezetünkben érzelmi bázisra találjanak bennünk.
- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése.
- Biztonságos, kiegyensúlyozott, szeretettelgi légkör kialakítása.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése,
- szociális érzékenységének fejlesztése, én tudat kialakítása,
- önkifejező törekvéseinek támogatása.
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése.
- A gyermeki nyitottságra építve tisztelje, becsülje a természetben, emberi környezetben fellelhető szépet, jót.
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése.
- Természetes, társas szükségleteinek kielégítése.

- Tapasztalat szerzéseik lehetőségének bővítése.
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése, szükség esetén szülővel együttműködve szakember bevonása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetén együttműködés a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségeinek tisztelete és elfogadása az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- Tehetségigéretes gyermekek gondozása
- Egyéni bánásmód elvének alkalmazása

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben. A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata; olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermekek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermekek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

A gyerekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül. A szegényes tárgyi, fizikai, érzelemsivár környezetből bekerülő hátrányos helyzetű gyerekeknél a tartós, stabil, szeretetteljes kapcsolat kiépítése. A befogadás pillanatától kezdve, szeretetteljes, családi, biztonságos légkör megteremtése az óvodás évek alatt, melynek alapja az óvodapedagógus – gyerek, gyermek-dajka, gyerek – gyerek kapcsolatának pozitív érzelmi töltése.

A közös élményekre épülő tevékenységek biztosításával lehetőséget teremtünk a gyermekeknek társas szükségleteinek kiépítésére, erkölcsi tulajdonságainak, akaratának fejlesztéséhez.

Különös tekintettel a környezetvédelmi nevelés keretein belül adódó lehetőségek kihasználására. A gyermekeket egységes szemlélettel nézzük, (cigány és nem cigány) – hisz mindegyikükben a jövő felnőtt embere rejlik. A másság elfogadtatására nevelés – mely vonatkozik minden gyermekekre bőrszíntől függetlenül – leghatékonyabb formájának tekintjük a gyermekekben fellelhető pozitív tulajdonságok hangsúlyozását.

A gondozás és egészséges életmódra való nevelés:

- Egészséges fejlődéshez, fejlesztéshez szükséges biztonságos környezet
- A gyermekek egyéni szükségleteihez, a különböző tevékenységeikhez igazodó napirend, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- A gyermekek gondozása, testi szükségleteiknek, mozgásigényeiknek kielégítése.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Testi képességek fejlődésének segítése.
- Egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Egészséges életmód, testápolás, egészséges étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés, egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Környezetvédelmi-, megóvási szokások kialakítása.
- Pozitív viszony kialakítása a családdal (családi nevelés elsődlegessége).
- A gyermekek önállósági törekvéseinek támogatása, segítése, szóbeli megerősítéssel.

- Mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése és fejlesztése.
- Kapcsolattartás, együttműködés, a szakemberekkel.
- Prevenció, korrekció, egyéni fejlesztési tervek elkészítése szakemberek bevonásával.
- Odaadó figyelmet fordítva a cigány-és migráns kisebbségre, valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.
- Szükség esetén –szülővel együttműködve megfelelő szakember bevonása.

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- A gyermekek megfelelő gondozottságának biztosítása.
- A gyermekek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.
- A tevékenységek elvégzésénél kiemelt figyelem a sajátos nevelési igény jellegére.

Az óvodába járó gyerekek nagy számban hátrányos helyzetű és cigány családokból származnak.

Az egészséges életmód területén mutatott szokásaik eltérő fejlettségi szinten állnak. Ebből adódóan nevelőközösségünk feladata, szokások kialakítása, a már meglévőket fejlesztése és korrigálása.

Hangsúlyozva a gondozási feladatok (helyes életritmus, testápolás, táplálkozás, öltözködés, edzés, pihenés) fontosságát.

Mozgáskultúra, testi képességek fejlesztése, melyben jelentős szerepet tulajdonítunk az óvónő modell szerepének.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása a program adta lehetőségek és a helyi sajátosságok figyelembevételével.

Különös tekintettel az egészséges és biztonságos környezet feltételeinek megteremtésére.

2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében:

A gyermekek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

A gyermek tevékenykedő lény.

Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze.
- Képességfelhasználás, képességfejlesztés eszköze.

A nevelőhatás belső – a tevékenység tartalmából eredő – feltételei:

az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítéheti meg)

a célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön

a tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak végigvitt, befejezett tevékenységnek van élményereje)

a tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
elégítse ki a gyermekek akciószükségletét

oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig, a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig).

A nevelőhatás pedagógiai feltételei:

- A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk amikor arra szükségük van a gyerekeknek).
- A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység-hierarchiaként:

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 2,5- 3 -7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit.

A 2,5- 3 -7 éves korú gyermekeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés változás felkelti a gyermekek figyelmét és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermekeknek.

A gyermekek tevékenysége gyakran változik; minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban. A 2,5- 3 -7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb, többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban

3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végső soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot

a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenység szervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

Nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségében egyszerre több részfunkciót teljesít;

a nevelés – orientáló tevékenység is,
– tevékenység szervezés is,
– képességfejlesztés is.

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk. Most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen; ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön-külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek,
2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg. Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- A tevékenység a kifejlett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek).
- A tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség meghatározott tevékenységekre való alkalmasság).
- A tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók).
- A tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és kooperációra való képességet a gyermekek a kommunikáció és a kooperáció egymással összefüggő folyamatában a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezhetik meg. Ezek, mint említettük, kitüntetett képességosztályok; bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet

folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat, pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbiek azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermekek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
- Minden gyermek más-más személyiség, ezért az óvodapedagógus minden gyermekben segítsen feltárni saját adottságait, megtalálni azt amire lehet építeni, amit fejleszteni kell.

II. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI:

A 2,5 -3 -7 éves gyermekek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermekek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az **objektív (külső) feltételek**, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermekeket körülvevő környezet általában adottak. Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. A kissebbségi óvodai nevelésből adódóan, azonban fontos, hogy az óvoda környezete tükrözze a kissebbség kultúráját, az életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit. Ami lényeges, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok alapján megfelelő csoportszoba, mosdóhelyiségek és udvar álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. Az objektív feltételek azonban minden óvodában a lehetőségekhez mérten javíthatók. Például nagyon fontos, hogy az óvodák udvarai fűvel és kavicssal borított részt egyaránt tartalmazzanak. Ez nemcsak az egészséges életmód feladatainak megvalósítását teszi könnyebbé, hanem kellemesebbé is varázsolja a gyermekek környezetét. Óvodánk udvarának kialakításában arra törekedtünk, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítsunk ki. Ez nagymértékben elősegíti azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon. Ugyanezt a célt szolgálja a csoportszobák kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni. A folyosó, a mosdó, az előterek mind-mind alkalmasak arra, hogy játszó és beszélgetőhelyek legyenek a gyermekek számára. Ugyanakkor támogatjuk, bátorítjuk, lehetővé tesszük az egyik csoportból a másikba történő átjárást, a kisebb és nagyobb gyerekek egymás közötti kommunikációjának és kooperációjának elősegítése érdekében.

A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei:

1. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése.

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és a tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermekeknek éppúgy lehetnek véleményeik, elképzeléseik, ötleteik, javaslataik, mint a felnőttek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermekeket ugyanis saját környezetük, saját tapasztalataik, élményeik befolyásolják amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermekeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli, fokozottan figyelemmel kell lenni a cigány családokból érkezett gyermekek iránt. Ezzel válik lehetővé a gyermekek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

Óvodánk a cigány gyerekek életét igyekszik úgy megszervezni, hogy abban a magyar óvodai nevelés hagyományai, értékei jól ötvöződjenek a cigányság kultúrájával, hagyományaival, szokásaival.

A tehetségígéretes gyermekek neveléséhez szükséges ismereteket pedagógusközösségünk folyamatos továbbképzések alkalmával szélesíti. A fejlesztési tervekben hangsúlyozzuk a tehetségígéretes gyermekek és az óvodapedagógusok speciális együttműködési formáit.

2. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelésben az óvodapedagógus kulcsszereplő a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt, azonosulást indukáló szerepe van. Az óvodapedagógust elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell mintát jelent a gyermekek számára. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 2,5-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Különös figyelemmel kezeljük a cigány családokból érkező gyermekeket.

Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család az óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermekek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermekek már megtanulnak és magukkal hoznak bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermekek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermekek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága.

Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermekek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermekeket, hanem a gyermekek is hatnak rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét.

Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermekeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy életadta szituáció, nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

A tehetségígéretes gyermekek nevelése kiemelt figyelmet igényel az óvónőktől, kreatív rugalmas gondolkodást, konstruktív feladatmegoldást az élet bármely területén. Tehetséges gyermekeket, tehetséges pedagógusok nevelhetnek hatékonyan.

A környezetvédelemhez kapcsolódó attitűdök:

A pedagógus őszintesége a környezeti nevelés feltétele. Hitelét veszítheti sok-sok jó szándékú törekvés, ha kiderül azokról, hogy mindössze didaktikus célzatú megnyilvánulások.

A környezeti nevelés a nevelőben kezdődik.

Óvodánkban a mindennapokat úgy próbáljuk szervezni, hogy az ott élő emberek számára a környezettudatos magatartás példaértékű és megvalósítható legyen.

Mindig helyi, konkrét nevelési feladatra a környező élőlények feltétlen tiszteletére és gondozására, az együttműködési készség, a környezetre figyelő, felelős érzékenység kiépítésére kell törekednünk.

Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek mozaikszerű ismeretei akkor egyesülnek szépséges egészé (ökológikus életmóddá) ha minden apró részletre vigyázunk.

Gazdag módszertani kultúra és kommunikációs eszköztár segítségével kialakíthatjuk és erősíthetjük neveltjeinkben a környezet, a természet harmóniája és egyensúlya iránti vonzalmat. A cigány gyermekek a természet közelségéből adódóan nagyon sok érdekes ismerettel rendelkeznek, amit-e témakörben hasznosítani tudunk.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvónő és a dajka együttműködése

A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból.

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermekeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően.

Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

Az óvodapedagógus és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

3. A környezetben élők hatásai

Az óvoda mindig adott környezetben működik, ezért valamennyi óvoda esetében lehetnek eltérő és azonos vonások a környezet feltételeit, lehetőségeit illetően. Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek.

A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséretének ismerete. Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival. Különösen igaz ez akkor, amikor a szülők egyre inkább kezdik felfedezni,

Dráva Kincse Óvoda
Drávaszabolcs Köztársaság tér 4.

hogy az óvoda tulajdonképpen szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit a szolgáltatást igénybevevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

III. A FEJLESZTÉS TARTALMA:

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermekeket, felnőve aktív részese lesz saját és társadalmi környezet kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

1. **Játék és tanulási tevékenység**
2. **Társas és közösségi tevékenység**
3. **Munkatevékenység**
4. **Szabadidős tevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermekek nevelésének tartalmát. Ezt azért szükséges hangsúlyozni, mert a gyermekek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermekek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

1. Játék és tanulási tevékenység

A játék a 2,5 -3 -7 éves korú gyermekek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanulnak a gyermekek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őket érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphatnak bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhatnak, kiélhetik szorongásaikat, problémáikat és újraélhetik kellemes élményeiket. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermekek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet – különösen a játékban – nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermekek gondolatban megalkotják, kitalálják a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesítik azokat. Minden gyermeki tevékenység – beleértve a játékot is – felosztható

spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított tevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igénylik a gyermekek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jól és jót játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermekek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében a szükség esetén, indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet; az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebben ki. Programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékokra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az nekünk kell biztosítani. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermekek játékában. Az élmény, legyen az a gyermekek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvodás, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermekek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermekek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nem csak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermekek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedést nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményező-készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játéksituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

A cigány gyermekek játékát a nagycsaládban és a természet közelben élés hatásai motiválják (pl. főzés édesanyjukkal, vendégeskedés, növények-állatok).

Megfelelő helyet és alkalmat nyújtunk a játékszerekkel, képességfejlesztő játékokkal, anyagokkal történő játékokra.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása, ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekekkel.
- Hangsúlyozzuk a játék elsődlegességét, fokozott figyelmet fordítunk gyermekeink játékon keresztül történő kapcsolatainak alakulására.
- Játékos tevékenységszervezés keretein belül differenciáltan építjük be a szakemberek által javasolt fejlesztő játékokat.
- Változatos játéklehetőségek színesítésével gyermekeink adottságainak, akarati-érzelmi életének, képességeinek fejlesztése

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek kitartóan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttjátszani.
- Játékban gyakrabban jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket szívesen dramatizálják, bábozzák.
- Képesek bonyolult építményeket létrehozni.
- Kedvelik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által elvárt viselkedési szabályok.
- Képesek a nyugodt, aktivitást mutató játékra, ezáltal is biztosítva fejlődésüket, fejlesztésüket.
- Játékos tevékenységeken keresztül ismereteik rögzítése.
- Fejlődik alkalmazkodó képességük, érzelmi életük, együttműködő készségük.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermekek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesznek, azaz tanulnak a kisgyermekek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanulnak, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljanak a kisgyermekek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egyidőben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 2,5 -3-7 éves korú gyermekek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta

marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermekek a világot komplex módon érzékelik, észlelik és élik meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex kezdeményezések rendszerén keresztül jut el a gyermekekhez az, ami számukra a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekekben a tanulóssal kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csirái, hogy később örömmel tanulnak-e a gyermekek. Képes lesz-e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában.

A cigány gyermekek tanulásában a családi hatások érvényesülnek: utánpótlás, modellkövetés, verbalizmus tradíciója. A gyermekek bevonása a felnőttek játékába, munkájába spontán tanulást erősíti.

Gondoskodunk arról, hogy a gyermekek a cselekvő – szemléletes gondolkodástól eljussanak a képszerű, majd a fogalmi gondolkodás felé.

Az irányított tanulás feladata a gyermekek óvodai játékában rejlő spontán tanulási lehetőségek kiegészítése, a családi nevelésben felfedezhető hiányok pótlása, az iskolakezdéshez az esélyegyenlőség megteremtése.

A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel és önként** vegyenek részt ebben a folyamatban a gyermekek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre őket. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermekeket. A cigány kisebbségi óvodai nevelésben résztvevő gyermekeket oly módon készítjük fel a sikeres iskolakezdésre, hogy majd tudatosan tudjanak építeni a cigány és a többségi kultúra különbözőségeire és hasonlóságaira. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermekek önbizalmát, és bátorságot adnak nekik az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermekek bátortalanná, féltőssé, visszahúzódóvá válnak, alulértékelik önmagukat, és alatta maradnak saját teljesítőképességüknek. A mi szerepünk tehát abban áll, hogy milyen feladat elé állítjuk a gyermekeket, meg kell ismernünk és fejlesztenünk a gyermekeket egyéni adottságaiknak figyelembevételével. Programunk keretjellege biztosítja számunkra a gyermekek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Gyermekeinknek alkalmuk van arra, hogy tapasztalják a természet folyamatait, körforgását. Feladatunk abban áll, hogy a környezetvédelmi nevelés elveit és feladatait figyelembe véve felelősséget és segítséget kell biztosítani a gyermekek számára, hogy a tapasztalataikon keresztül megérthessék a természetet. Ez pedig a szabad természetben valósítható meg a legtökéletesebben.

Óvodánk abban a szerencsés helyzetben van, hogy a természetben való tanulást változatos helyszíneken tudja megvalósítani. (Duna-Dráva Nemzeti Park, Dráva, Mattyító...). Ehhez azonban nem elég pedagógusaink természetszeretete és ismerete, mert a természetben való nevelés tudatos pedagógiai munka eredményeként valósulhat meg.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermekek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermekek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez segítség nyújtása a gyermekeknek, amelyben saját teljesítőképességüket is megismerhetik.
- A természet védelmére, szeretetére nevelés.
- Az óvoda gyermekek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése.
- A gyermekek kíváncsiságának, érdeklődésének felkeltése, fenntartása változatos, játékos tevékenységsszervezések által.
- Spontán szerzett ismereteik, tapasztalataik rendszerezése, bővítése különböző élethelyzetekben, tevékenységekben történő gyakorlása.
- Értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- Fejlesztő játékok segítségével vizuális, akusztikus észlelés és érzékelés, verbális emlékezet fejlesztése.
- Részképességek fokozatos fejlesztése egyéni terv alapján, szakember bevonásával.
- Hosszabb ingerfeldolgozás miatt több idő biztosítása, új ismeretek több szempontú feldolgozása, többszöri ismétlés.
- Gyermekeink szociokulturális háttérének, egyéni képességeinek, fejlődési ütemének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztés.
- Gyermekeink részére pozitív visszajelzés, a sikeres teljesítmények megerősítése, dicséret.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Az óvodáskor végére érdeklődve várják az iskolába lépést.
- A megismerő tevékenységek tovább differenciálódnak:
- vizuális észlelés
- hallott (auditív) információk
- rövid idejű vizuális – verbális memória
- szándékos figyelem (kb. 10 perces figyelemkoncentráció)
- keresztcsatornák működése
- téri észlelés, tájékozottság, felidézése
- megjelenik a szándékos bevésés, felidézés
- a cselekvő – szemléletes és helyi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van

2. Társas, közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység – társadalmi és egyéni – értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindennek előtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerre megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a **tevékenykedtetésen** legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést,

egymás tevékenységére figyelést, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és a gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a beszoktatásra. Biztosítson fokozatos átmenetet és tegye lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást.

Az óvoda nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem az óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása
- A konfliktusok kezelése
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában
- A gyermekek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka által, az ismeretszerzést, sokoldalú tapasztalatszerzést, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel lehetővé téve, elősegíteni a gyermekek személyiségfejlődését és a társas kapcsolatainak alakulását.
- Megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását.

3. Munkatevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermekeink számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő – fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységet, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladatunk olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes **önállóságot**. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekeinkre kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik amikor szükséges, és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodánk mindennapjaiba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbálják önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el gyermekeink. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosán olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekeink életre való felkészítését.

A munkára nevelés általános értelemben magában foglalja a termelést, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, ne tudnánk megismertetni a gyerekeket a munka társadalmi értékével. Véleményünk szerint a kerti

munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tartjuk az óvodánkban az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

Az udvaron és a kertben gyermekeink találkozhatnak az élő és az élettelen természet egy-egy darabkájával. Így rengeteg lehetőség kínálkozik az olyan munka jellegű tevékenységekre melyek lehetőséget teremtenek a tapasztalatra épülő ismeretek, tudás elsajátítására.

A munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben gyermekcsoportjaink fel vannak szerelve a szükséges munkaeszközökkel, szerszámokkal és bármikor hozzáférhető módon, szabadon gyermekeink rendelkezésére állnak.

Munkatevékenység

A munka megszervezése nem okoz gondot, hamar megszokják az önkiszolgálást, jó kezűgyességük pótolja hiányos tapasztalataikat. Azoknak a munkafolyamatoknak, amelyek családjukban nem ismétlődnek elég gyakran, nagyobb hangsúlyt kell szentelnünk az óvodában. Pl. terítés, terem rendjének megóvása. A fokozatosság és a rendszeresség elvét fokozottan szem előtt kell tartanunk, mert a munkatevékenységnek vannak a családi modellből hiányzó elemei is. A gyermekeink fizikai képessége jó, s rendszeres értékeléssel, dicsérettel, türelemmel könnyen eredményt lehet elérni náluk.

A munka megszerettetésével és az ahhoz szükséges képességek fejlesztésével az óvodánk a gyermekeken keresztül próbál hatni a cigány családokra. A cigány gyermekek és családok az óvoda vagy az udvar takarításába, berendezésének megóvásába ösztönző lehet.

Feladatunk a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- Lehetőséget adunk gyermekeinknek, bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha gyermekeink tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Biztosítjuk számunkra, hogy nyugodt, békés hangulatban önállóan tevékenykedjenek, de bármikor lehetőségük legyen egymástól vagy tőlünk segítséget kérniük.
- Minden gyermeket a képességei figyelembe vételével vonunk be a munkafolyamatokba.
- Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen gyermekeinknek és teljes önállósággal végezhessek azokat, szokások kialakítása utánzással, gyakorlással, ismétléssel.
- Az együtt végzett munka örömeinek tudatosítása, az eredményes munkavégzéshez szükséges képességek fejlesztése.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Gyermekeink a munka jellegű tevékenységet örömmel és szívesen végzik
- Gyermekeink szeretnek közösen dolgozni
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik
- Önállóan, igényesen végzik a munkát
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére
- Szívesen közreműködnek növények és állatok gondozásában.
- Fejlődik együttműködő készségük, önállóságra törekvésük.

4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny időfelhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodik az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdeni. Az óvodában persze sajátosan – az iskoláétól eltérő módon – értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Elsősorban a délutáni időszakban jut idő arra, hogy a gyermek az általunk felkínált lehetőségek közül (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mesevers, barkácsolás, stb...) közül szabadon választhassanak. A döntést nehezíti, hogy a szabad választási lehetőség az egyik csoportból a másik csoportba való átlépést is lehetővé teszi. Természetesen nem csak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket. Amelyik óvodában az adottságok azt lehetővé teszik, hogy bent e teremben és kint a teraszon vagy az udvaron egyszerre és egyidőben tevékenykedhetnek a gyermekek, ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek minél szélesebb skálájának nyújtásával feltétlenül ki kell használni. Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és

döntési képesség kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére. Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

IV. A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE:

A komplex foglalkozások lényege:

- a. Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- b. A foglalkozásokat problémacentrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- c. A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

1.1. Anyanyelv

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékelik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az anyanyelvi nevelés megvalósításához alkalmazott módszerek felhasználásakor számos lehetőség kínálkozik a környezet – és természetvédelmi neveléssel kapcsolatos témák beépítésére. Lehetőséget kell biztosítanunk tehát arra, hogy nyugodt légkörben életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelésben.

Óvodánk tevékenységgel gazdag élete, kellemes nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelést. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek.

A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de hétfői napokon erre külön is tekintettel vagyunk, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el gyermekeink.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy ügyeljünk beszédünk stílusára, a hanglejtésre, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Ügyeljünk arra, hogy beszédünk legyen érthető, egyszerű és világos. Figyelünk arra, hogy a gyermekeink mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegyük el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérjük és biztassuk a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét

folyamatosan figyelemmel kísérjük. Figyelünk azokra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlással, beszédhibával, beszédhibával küzdenek. Szükség esetén szakember segítségét kérjük.

A cigány elvet csak nagyon kevés gyermek érti, beszélni pedig egymással sem beszélnek. Cigány gyermekeink óvodába lépéskor sem anyanyelvüket, sem pedig magyar nyelvet nem beszélnek helyesen.

Feladatunk, hogy megtanítsuk gyermekeinket a magyar nyelv használatára, megőrizve cigány nyelvük azon kincseit, amik értékesek hagyományörzés szempontjából.

Célunk, hogy tudatosítsuk gyermekeinkben és szüleinkben, hogy két nyelven beszélni dicsőség, legyenek büszkék anyanyelvükre.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket
- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése
- A beszédszíntvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- Beszédmegértés fejlesztése
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása
- Anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő fejlesztő környezet a gyermek komplex állapotának felmérése alapján.
- Aktív nyelvhasználat, kommunikáció kialakítása.
- Beszédértés segítése, egyszerű mondathasználattal.
- Szókincsbővítés, képről mesélés, önálló mesemondás.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- A beszédfejlődésben mutatkozó zavarok minél korábbi felismerése, szakemberek bevonásával a gyermeki tapasztalatok, ismeretek verbális megfogalmazására való képesség folyamatos fejlesztése.
- Anyanyelvi játékok mindennapos alkalmazása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érhető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- Minden szófajt használ
- Különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot
- Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Képes szükségleteinek szóbeli közlésére, melyhez megfelelő szókinccsel rendelkezik.
- Pozitív fejlődési eredmény az értelmileg és nyelvi hátrányos helyzetű gyermekek kompetenciáiban.

1.2. Matematika

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai kezdeményezések keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formáját valósítjuk meg:

- utánzásos, minta-modellkövető
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok

A gyermekek már az óvodába kerülés előtt felfigyelnek a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordulnak a matematikai információk felé. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell.

Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermekek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. A matematikai képességek elsajátításához fejleszteni kell a percepciót, a kézügyességet, a szám- és mennyiség fogalmát, a téri- és síkbeli orientációt, logikai készséget, analógiás gondolkodást, figyelmet, emlékezetet, megfigyelőképességet, gondolkodás és törekedni kell arra, hogy a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket a gyermekek tevékenységeikben alkalmazzák.

Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint: bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 3-5. életévéig tart

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása. Halmaz elemeinek számlálása 6-12-ig.

A második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5-6-7. életévben

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése. Halmaz elemek számlálása 20-ig.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-

nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalmait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel a kezdeményezésen, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

A környezetvédelmi nevelés kapcsolata a matematikai neveléssel

A környezet megismerése során matematikai tapasztalatoknak, ismereteknek birtokába jutnak a gyerekek. Felismerik a mennyiségi, alak-, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéllőképességük, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemléletük. A környezeti nevelés tehát szorosan összefügg a matematikai neveléssel.

A szétválogatás legjellemzőbb logikai művelete az azonosítás: két vagy több tárgy, személy, jelenség összehasonlítása során annak eldöntése, hogy egy-egy adott (válaszott) tulajdonságban megegyeznek-e, azonosak-e. A szétválogatás leggyakoribb szempontjai az állatoknál, növényeknél (élőhely, táplálkozás, életmód, testforma, szín, stb...) és tárgyak esetében (színe, alakja, anyaga, íze, illata, tapintása, hangja, mozgása, helyzete...) egyértelművé válik a környezeti nevelés koncentrációja a matematikai neveléssel.

Tárgyak, személyek, jelenségek, mennyiségek, tulajdonságok szerint különböző méretekkel jelentkeznek. A sorba rendezés ezeknek a mennyiségi különbségeknek, a különbség irányának kifejezése. A művelet sokszínűségét adja, hogy sokféle mérhető tulajdonsága van a gyermeket körülvevő élő és élettelen világ mennyiségeinek. A számfogalom megalapozásánál két irányba indulhatunk. A gyakorlatban a két út természetesen összefonódik (kirándulások, séták).

A szimmetriák felfedezése látványban és tevékenységben egyaránt nagyon fontos. Zöldövezetben rácsodálkozhatunk a természet szimmetrikus formáira.

Óvodánkban a cigány gyermekek kiemelt matematikai nevelésére nagy hangsúlyt fektetünk. Az érzelmi biztonság megteremtésével segítjük kibontakozásukat a nap folyamán. A tevékenységi formák közül kiemelten kezeljük a cigány játékokat, verseket, meséket, dalokat, táncokat és a matematikával a koncentráció minden formáját (színek, meseszereplők száma, agyagozás, formák létrehozása).

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.

A komplex matematika foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A

matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

Saját testen, síkban, térben való tájékozódás folyamatos fejlesztése

Differenciált képességfejlesztés- gyermekeink egyéni fejlődésének nyomon követése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A tárgyakat meg tudják számolni 20-ig, össze tudják hasonlítani nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, mellé, közé...).
- Különböző tevékenységek során matematikai tartalmú tapasztalatokat, ismereteket szereznek.
- Felismerik a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképességük, fejlődik téri-, sík- és mennyiségszemléletük.

2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex kezdeményezések:

2.1. Természet – társadalom – ember

Ez a komplex kezdeményezés, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermekeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerjék és megértsék a maga egészében. A gyermekeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell bennük megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex kezdeményezések legtöbb esetben a szabad természetben, vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermekeket azzal a természeti környezettel, amelyben élnek, felhívni a figyelmüket annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermekeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermekeknek. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthatnak a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermekeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermekeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermekeket, hogy képesek legyenek elfogadni másokat. Mindez pedig természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermekek ítélőképessége és természetes viselkedési formájukká válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kapnak az önálló

véleménynyilvánításra, önbizalmuknak növelésére. A komplex kezdeményezés keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermekek számára megtapasztalható és ezáltal megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek. Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzelfogható példája a tényleges vásárlás a boltban. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermekeket körülvevő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermekek számára.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex kezdeményezések rendszerébe. A természet – társadalom – ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető. Fontos feladatnak tartjuk az egészségvédő képesség fejlesztését az egészséges életmód szokásainak kialakítását (gyümölcs, zöldség napi szintű fogyasztását). Lehetőséget adunk gyermekeinknek, hogy óvodás koruktól kialakuljon olyan életviteli mód mind a táplálkozás, mozgás terén mellyel az egészséges felnőttkort érhetik meg és adhatják tovább a következő generációnak. Nagy segítséget nyújt ebben a helyi védőnői szolgálattal való szoros együttműködés.

A cigány gyermekek természet közelben nőnek. Ismerik a tűz, víz, időjárás hatását a növényeket, a természetben élő állatokat. Feladatunk megismerni a gyermekek eltérő élményanyagát és ezt kiegészíteni a hiányzó elemekkel. Nagyobb hangsúlyt helyezünk a közlekedési szabályok, fogalmak megismertetésére.

2. 1. 2. Születéstől-felnőttkorig

A természet – társadalom – ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrátesszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrátesszése nemcsak arra ad lehetőséget a gyermekeknek, hogy a bennük lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számukra a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex kezdeményezések magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetükben meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermekek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex kezdeményezés, játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósítható.

Az óvodapedagógus feladatai a kezdeményezések megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt, tapasztalatot gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből, képességeikhez mérten biztosítva a játékos feldolgozás lehetőségét.
- Biztosítson minden eszközt és lehetőséget a gyermeknek a természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez

- A kezdeményezéseket lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg
- Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről.
- Tudják nevüket, lakcímüket, szüleik foglalkozását, felismerik a napszakokat.
- Ismerik és gyakorlatban alkalmazzák a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismerik szűkebb lakóhelyüket, a környezetükben élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Felelősséget, tiszteletet érezzenek a természet, környezet iránt, fedezzék fel szépségét, örüljenek harmóniájának, óvják a rombolástól.
- Életkori sajátosságaikhoz igazodva ismerjék az aktív környezetvédelem lehetőségeit.

Környezetvédelmi feladatok

Óvodánk a Duna – Dráva Nemzeti Park területén helyezkedik el. Közelünkben hömpölyög a Dráva gyönyörű ártéri erdeivel, csörgedezik a Karasica, magasodik a Villányi hegység és a Szársomlyó. Két kilométerre található a Mattyi – horgásztó, és még az óvodáskorú gyermekekkel megközelíthető távolságra a Mecsek és a Duna. Ez biztosíték arra, hogy óvodánkban közvetlen megismerésen, felfedezésen alapuló, hatékony környezetvédelmi nevelést folytathassunk.

A gyerekek eredendően vonzódnak a természethez, és ha lehetőséget biztosítunk, hogy bővebb ismeretek birtokába jussanak, megismerjék, megszeressék, rácsodálkozhatnak szűkebb és tágabb környezetünk szépségeire, olyan felnőttekké válnak, akik felelősséget, tiszteletet éreznek a természet, környezet iránt. Felfedezzék szépségét, örüljenek harmóniájának, megóvják a rombolástól.

Az óvodai környezeti nevelés szempontjai:

1. A gyermekek saját tapasztalataira kell építeni, fontos, hogy maguk éljék át a felfedezés, megismerés élményét. Így válhat személyessé megszerzett tudásuk, élményközpontúvá környezetképük.
2. A környezeti nevelés valamennyi foglalkozási ágat átítat, átszövi az óvoda mindennapjait. Az óvoda szerves része és a nevelés minőségének mutatója.
3. Helyi adottságokra épül, lokális – emellett kitekint a Föld átfogó problémáira is.
4. Alkalmassá teszi a problémamegoldás és a döntés készségeink fejlesztésére.
5. Bevonja a családokat, a lakóközösség polgárait is a nevelési folyamatba.
6. Holisztikus módon fogja át természeti, és az ember alkotta környezetet.
7. Felébreszti a segíteni akarást, az együttműködés szándékát, erősíti ennek képességét.

A gyermekekben meg kell erősíteni, hogy milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés legmegfelelőbb módja, ha mindig valódi környezetben történik. Ha a környezet, természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyerekeket a legmegfelelőbb út ha a közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk.

A természetben való tanulás lépcsőfokai

„A természetet önmagáért kell szeretni, így tanítják, a mély ökológia filozófusai, Naess, Kvalog, Rothenbeg és mások. Gyermekeinkben fel kell idézni a természet szeretetét, mert ha több olyan ember élne a Földünkön, akiknek fáj a szíve, ha észleli a Természet pusztulását, akkor kevésbé szennyeznénk és rombolnánk, jobban óvnánk forrásainkat. „

/György Lajos/

Ez az erkölcs a jövő nemzedékek érdeke is. Erre kell nevelni. Gyermekeinknek alig van alkalmuk arra, hogy tapasztalják a természet folyamatait, körforgását. Meg kell mutatnunk nekik a természet csodáit.

Lehetőséget és segítséget kell biztosítani a gyerekek számára, hogy megtapasztalhassák, megismerhessék és megszerethessék a természetet. Ez pedig a szabad természetben valósítható meg a legtökéletesebben.

Óvodánk abban a szerencsés helyzetben van, hogy a természetben való tanulást változatos helyszíneken tudja megvalósítani. Ehhez azonban nem elég a pedagógusok részéről a természet szeretete és ismerete, mert a természetben való nevelés, csak tudatos pedagógiai munka eredményeképp valósulhat meg.

Ezért tartjuk fontosnak Joseph Conell természetpedagógus a természetben való tanulásról szóló pedagógiai alapelveinek bemutatását, mely négy lépcsőfokból áll:

Az első a lelkesedés felébresztése. Lelkesedés nélkül semmi érdekeset nem lehet megtapasztalni a természetben. Őszinte mély, szenvedélyes érdeklődéssel és fokozott figyelemmel forduljunk a természet felé, e nélkül semmit sem lehet tanulni.

A tanulás másik feltétele az összpontosított figyelem. A lelkesedés még nem minden: ha gondolataink szétszórta, nem lehetünk igazán tudatában sem a természetnek, sem másnak.

Lelkesedésünket tehát egyetlen pontra kell összpontosítanunk, így egyre jobban tudatában leszünk annak, amit látunk, hallunk, szagolunk vagy elképzelünk. Ebben a szakaszban a gyerekek a természetben lelkesen, vidáman játszanak, tevékenykednek. Ezek a tevékenységek biztosítják, hogy utána a tudnivalók mélyebben, tartósabban épüljenek be a gyermek tudatába és lelkébe, érték- és érzelemvilágába.

A harmadik lépcsőfok a közvetlen tapasztalás. Az összpontosított figyelem belső békét és nyitottságot teremt, mely lehetővé teszi, hogy a természetet közvetlenül megtapasztaljuk anélkül, hogy szellemünk ebbe zavaróan beleavatkozna.

A tapasztalás tudatunk mélyebb rétegeit nyitja meg. A természet mindig csodálatos, csak saját nyugtalanságunk az, mely megakadályozza, hogy ezt a csodát gyakrabban, tudatosabban átéljük.

A negyedik lépcsőfok: élményeink megosztása másokkal. Rendkívül fontos, hogy a felfedezett élményképeinket elmesélhessük, hogy felismerjük, milyen nyomot hagyott bennünk a felfedezés öröme.

Mindenkiben más és más apró mozzanat marad meg a természetből, amit meg kell fogalmazni, hiszen így tudatosan igazán az átélt élmény.

Hallottam és elfelejtettem,
Láttam és emlékszem rá,
csináltam és megértettem.

(Kínai közmondás)

Minden gyermekben él a kutató, felfedező szellem, különösen, ha izgalmas új környezetbe kerül. A gyermekek számára már az is óriási élmény, ha a természetben lehetnek, de az örömek mellett sok mindent tanulnak a természetben, természettől.

A környezettudatos gondolkodásmód és környezetbarát életmód kialakítása, formálása akkor lehet igazán eredményes, ha az óvodai élet egészében, komplex módon jelenik meg.

A helyi sajátosságokból adódó feladataink:

1. Kirándulások, séták alkalmával lehetőség nyílik a szűkebb és tágabb környezetünk, természetvédelmi körzetek és az ott élő védett és nem védett élőlények megismerésére, környezet és természetvédelmi feladatok megoldására, tevékeny részvétele a problémák kezelésében.

2. Hatékonyabbá tehetjük munkánkat:

- Ha a kirándulások, séták alkalmával szerzett környezeti, környezetvédelmi tapasztalatokat kezeljük és beépítjük a többi nevelési terület fejlesztési tartalmába, figyelembe véve a játékot, mint a gyerekek legfőbb tevékenységét.
- Ha a kirándulások, séták mellett kihasználjuk a környezeti nevelés más helyszíneit (kert, csoportszoba, óvodaudvar)
- A család, szülők környezetkultúrájának alakításával és tevékeny részvételre ösztönzésével a feladataink, céljaink megvalósítása érdekében. A környezeti nevelés szervezeti keretei és helyszínei igen változatosak.
- Óvodánk udvarán helyet kapott egy komposztáló láda, mely az egyik legősibb újrahasznosító eljárás. Célunk a hulladékmennyiség csökkentése és a szerves anyag visszajuttatása a talajba ezzel alakítva ki gyermekeinkben a környezettudatos életmódot. Fontosnak tartjuk, hogy óvodásaink ne a környezet fogyasztójaként, hanem annak hasznosítójaként, gondozójaként nőjenek fel. Megtanulják mik azok a szerves anyagok, melyek lebomlanak. Kerti zöldjavak, (lehullott lomb, apróra tört gallyak), és a konyhai zöldjavak: (zöldség és gyümölcsmaradványok). A komposztálás egyszerű folyamat, melynek során a szerves hulladék lebomlik és újra hasznosíthatóvá válik virágaink, haszonnövényeink számára.
- Az óvoda udvarán található fűszer-növény kertben figyelemmel kísérik a növények fejlődését az ültetéstől a betakarításig. Termesztünk bazsalikomot, mentát, citromfűvet stb., melyből télen teát főzünk, illetve salátát ízesítünk.
- Téli hidegben rendszeresen etetik az udvaron előforduló madarakat, folyamatosan eleséggel töltik meg a kihelyezett madáretetőt. Ezzel is erősítjük, hogy a Föld nemcsak az ember élőhelye.
- Idénynek megfelelően végzünk gyümölcsaszalást, mely nemcsak egészséges nassolni való, hanem termünket is díszíti.

„...Igazi terep azonban a szabad természet a legsokoldalúbb hatások, a legmélyebb érzelmi töltésű élmények mégiscsak ölen érik a gyermeket.”

(Vicktor András)

2.2. Művészi tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósítani a gyerekekkel. Mindig arra törekszünk, hogy ők maguk találják ki és valósítsák meg elképzeléseiket, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermekek maguk kérik és igénylik.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember.

Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakozásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás- és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat biztosítunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb...., kifejezésre juttassák. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. A felelősségünk igen nagy, hiszen a gyermekek fogékonyak mindenre, mindent befogadnak, minden érdekli őket, mindent utánóznak, mindent válogatás nélkül kedvelnek. A véleményünket – különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban vannak velünk – szinte fenntartás nélkül elfogadják. Amit az óvó néni szépnek lát, az nekik is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek olyan tevékenységeket foglalnak magukba, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színeztethetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is, és ennek kell visszatükröződnie a kezdeményezéseken is.

Mese-vers, dramatizálás, bábozás:

Mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az alvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk, verseljünk vagy mondókázzunk valamilyen formában, reggel vagy délután, alvás előtt vagy délután. A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs, továbbá a klasszikus és kortárs irodalmi művek megismertetése adja. Teremtünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mese- és vers mondásához. Elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket, hiszen ez önkifejezésük egyik módja. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre tekintettel vagyunk. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A cigány gyermekek számára biztosítjuk saját mondaviláguk értékes elemeinek megismerését. Életkoruknak megfelelő cigány kiszámolók, nyelvtörők, mondókák, versek, mesék segítségével ismertetjük meg a cigányság eredetét, szokásait.

A népmesék, népdalok világa évszázados bölcsességükkel mutatnak példát az ember és a természet nemes kapcsolatára.

Az állatokról, növényekről szóló mesék észrevétlenül hatnak a gyermekek környezeti szemléletének alakulására. A versek, mesék hangulata felidézi a gyermekben a természettel kapcsolatos élményeket.

Az általunk felhasznált irodalmi alkotásokban olyan elemek is szerepelnek, melyek hozzájárulnak a környezetvédelmi szemlélet kialakításához.

Vizuális tevékenységek

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás):

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítjuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit továbbá, hogy megismertetjük a gyermekekkel a népművészeti elemeket. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésre áll sokféle anyag és eszköz, amivel a gyermekek fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszünk a gyermekek bátorságát az egyéni kifejezőmódoztól. Az óvodánkban lehetőségük van gyermekeinknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Csoportszobáinkban egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítunk, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tároljuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen

például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Óvodánk gondoskodik a cigány gyermekek ábrázolási foglalkoztatásáról, mivel otthon hiányosabbak ehhez a tárgyi feltételek. A cigány gyermekek rajzaiban a természethez fűződő őszinte viszony tükröződik, komponálási ösztönüket nem rontja el a túlzott szülői irányítás.

Megismertetjük a gyermekekkel a hagyományos cigány mesterségeket cigány népviseletet, képzőművészeti alkotásokat, szín- és formaviláguk jellegzetességeit.

A környezeti nevelés és a vizuális nevelés a valóság megismerését szolgálja a maga sajátos eszközeivel.

A környezeti nevelés az objektív világ feltárását szolgálja, az ábrázoló kézimunka törekszik az érzékelt valóság ábrázolási eszközökkel történő kifejezésére.

Amit megfigyelünk vizuálisan is birtokba vehetjük.

Ének-zene, énekes játék:

Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertetünk a gyermekekkel. A néphagyományőrzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy a mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, fontos eszközül szolgálnak a gyermekek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A komplex kezdeményezések összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítjuk a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozását, a néphagyományőrzést és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzését.

A cigány gyermekek szeretnek énekelni, táncolni. Hamar hangszert kapnak a kezükbe, ritmusérzéküket mi is fejlesztjük az óvodában népies eszközökkel (kanál, köcsögduda, kanna..). A zenehallgatási anyag megválasztásánál felhasználjuk a cigány kultúra dalanyagát. A településünkön élő színvonalas zenei és tánctudású családokat kérünk fel óvodai bemutatóra.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott különböző tevékenységeket kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását

- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére.
- Biztosítsa a rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön a befogadási képesség.
- Fokozatosan vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességeinek különbözőségét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

Mese, vers, dramatizálás, bábozás

- A gyermekek várják és kérik a mesét.
- Egyszerűbb meséket szívesen mesélnek, báboznak és jelenítik meg dramatikus játékkal.
- Néhány kedvelt mesehőssel megtörtént dolgokat beviszik játékukba.
- Szívesen mondogatnak rigmusokat, verseket, mondókákat.
- Megismerkednek a magyar gyermekköltészettel, a népi, dajkai hagyományokkal, kortárs művészek alkotásaival.
- Fejlődnek nyelvi készségeik

Vizuális tevékenységek

- Az eszközöket készség szinten kezelik.
- Mondanivalójukat vizuálisan ki tudják fejezni.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Képzőművészetben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Téralkotásban ötletesek.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Emberábrázolásaikban megjelenítik a részformákat is.

Ének-zene, énekes játék

- A gyermekek örömmel játszanak énekes játékokat.
- Gyermekek mernek és tudnak egyedül is énekelni.
- A zene, zenehallgatásra szánt műveket szívesen hallgatják.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Gazdagodik érzelmi életük

3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek

3.1. Mindennapi testnevelés

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 2,5 -3 -7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítjuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével. Igyekszünk minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra, az egészséges életmódot erősítő tevékenységekre. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy állítottuk össze, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítjuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerül a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban tartjuk. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. Az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 15-20 perces testmozgás nem csak kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. A szabadban valósított foglalkozásokhoz nagy füves terület áll rendelkezésünkre, amelyen különböző mozgások gyakorlására, fejlesztésére szolgáló fajtékok találhatóak: A homokozók peremei kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. Ugyanezt a célt szolgálja a gerenda is. A megfelelő távolságban rögzített mászóak udvarunk fontos kellékei. Az állványon felfüggesztett kötélletra és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja. A füves terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos terület. Ennek hiányában a közelben lévő sportpályára látogatunk el rendszeresen. Minden ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök...) felhasználható a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Egy héten egyszer a középső és nagycsoportosoknak lehetősége adódik a szomszédos iskola tornatermének használatára. Ez tovább fokozza a mindennapi testnevelés hatását, mert sok olyan eszköz áll ott rendelkezésünkre, amelyek óvodánkban nem találhatóak meg. Mindenkor nagy gondot fordítunk az alkalmazásra

kerülő eszközök, kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek. Megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus a gyermekek és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos testnevelés szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiváljuk a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A testnevelési foglalkozásokat változatos eszközökkel tesszük színesebbé, ugyanakkor ezekkel biztosítjuk a mozgáskultúra kialakítását is. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik, (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen idetartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthetőek. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés ideje alatt testnevelés kezdeményezést tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

Naponta az időjárásnak megfelelően szabad levegőre visszük a gyerekeket, mely nagyon fontos a délutáni órákban is. Sok lehetőséget adunk az udvaron, a teraszon és a csoportszobában egyaránt a korszerű mozgásfejlesztő eszközök biztosításával. Gyermekeink számára napi rendszerességgel biztosított a só szoba használata. Kedvező hatást gyakorol az alsó és a felső légúti megbetegedésekre (orrduugulás, köhögés, hörgőhurut, asztmaallergia), illetve alkalmas közérzetünk jobbá tételére, életminőségünk javítására. A testnevelési kezdeményezésekkel egyenértékűnek tartjuk a hosszabb sétákat túrákat, kirándulásokat az annál is fontosabb mert óvodánk a Duna – Dráva Nemzeti Park területén fekszik.

Az etnikai nevelés irányelveit a mindennapos testnevelés megszervezése során is figyelembe vesszük. A cigány gyermekek mozgékonyasága feltűnően jó, ez kedvező alapot nyújt a testnevelés megkedveltetésére. Az ugrálás, futás, labdázás, versenyjátékok különösen közel állnak hozzájuk. A torna, a mozgásos játékokon keresztül fejlesztjük gyermekeink természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeiket, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtsunk változatos lehetőségeket
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyermekek fegyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.
- Építsen a gyermekek érzelmi-belső motivációjára.
- Az örömmel végzett mozgás kiszélesíti társas kapcsolataikat, közben fejlődik együttműködő, tolerancia képességük, lehetőségük nyílik különböző viselkedésminták elsajátítására.
- Lehetőséget biztosítani a minél többoldalú tapasztalat szerzés átélésére.
- Fejlettségükhöz igazodó, mozgások kombinációira lehetőséget adó játékok alkalmazása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A pozitív élménnyel kísért mozgásokat többször ismétlik, megerősítik, rögzítik.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakul.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

Gyermekvédelem

„Az a mód, ahogyan egy társadalom a gyermekeket kezeli, nemcsak törődésének és együttműködésének fokát jelzi, hanem jól tükrözi az adott társadalom igazságérzetét, jövő iránti elkötelezettségét, valamint azt is, mennyire fontos számára az eljövendő generáció emberi feltételeink javítása. „

/Javier Peses de Cuellar/

A munkanélküliséggel járó létbizonytalanság számtalan új gondot vet fel, hiszen nem kevés családban az életvezetés, érzelmi szféra vezetése elfogadhatatlan.

Óvodánkban a gyermekek jelentős hányada hátrányos helyzetű. Szomorú, hogy a helyzet e vonatkozásban évről-évre romlik.

A gyermekvédelmi intézmény hálózat fejlesztése önmagában nem elegendő a társadalomban ma keletkező és újratermelődő szociális zavarok megfelelő kezelési stratégiájának kialakításához.

A társadalmi beilleszkedés szempontjából hátrányosnak minősíthető helyzetek számos társadalmi tényezőjéről aligha alkothatunk árnyalt képet.

A társadalomszerkezet tartósan megőriz olyan, az alacsony iskolázottsághoz és ennek következtében kedvezőtlen munkavállalási lehetőségekhez kötődő társadalmi

helyzetet, amely hosszú távon és egyre inkább társadalmi beilleszkedési zavarok legerősebb tényezője.

A jelen gazdasági körülmények között, különösen egyes, főleg települési hátránnyal párosulva e tényező szerepe felerősödik. Az érintettek nem képesek saját erejükből leküzdeni hatásait, körükben növekvő mértékben termelődnek újra a szocializációs zavarok. A szocializációs zavarok keletkezésének komoly forrását alkotják a családi élet konfliktushelyzetei.

A rossz lakásviszonyok, a válások tartósan magas és növekvő száma és aránya, a gyakran változó élettársi kapcsolatok, a társadalmi együttélési normákat sértő szülői magatartás, a gyermekkori veszélyeztetettség legsúlyosabb következményeit idézhetik elő.

A kiegészítő jövedelemszerző tevékenység objektív szükségessége a gazdasági szférában felgyülemelő nagytömegű feszültség elsősorban a családi életet terheli és több más tényezővel együtt jelentős zavarokat alakítanak ki a család szocializációs szereplésének gyakorlásában is. A gyermekek elsődleges szocializációja családban történik. A családi szocializáció hibás működésének következménye intézményünkben elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a gyermekek közösségi alkalmazkodó képessége, teljesítménye, neveltségi szintje fokozatosan elmarad az adott életkornak megfelelő elvárásoktól.

Annak érdekében, hogy másodlagos szocializációs tevékenységünket kellő hatékonysággal el tudjuk látni, pontosan kell, hogy ismerjük a jelenségek tüneteit és felismerjük oki tényezőit.

Arra törekszünk, hogy a magunk eszközeivel igyekezzünk közömbösíteni a társadalmi különbségeket, csökkenteni a gyermekek fejlődésére gyakorolt negatív hatásait.

Óvodánk funkciója és rugalmas alkalmazkodóképessége révén képes arra, hogy az egyenlőtlenségek csökkentésében meghatározóbb szerepet vállaljon. Lehetőségeink óvodánk jellegéből adódóan igen szélesek. Hiszen gyermekeinket, gyermekeink nevelését, személyiségfejlesztését állítjuk középpontba, s egyik nagy erényünk, hogy van időnk a folyamatok megvalósítására. Gyermekeink családi, szociális háttérének, személyiségük jellemzőinek, képességeik megismerésére, érési ütemükhöz igazodó fejlesztésre, szokások alakítására, közös élményekre épülő tevékenységekre stb. S e tényező már önmagában jótékonyan befolyásolja a társadalmi hátrányok csökkentését.

Ezért törekszünk arra, hogy körzetünk gyermekei már 2,5-3 éves kortól óvodába kerüljenek, s így növeljük a hátrányos helyzetű gyermekeink esélyeit a továbbtanulásra és a társadalmi beilleszkedésre. Célunk a 2,5- 3 -7 éves hátrányos helyzetű gyermekeink sokoldalú harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, szeretetteljes, gyermekközpontú neveléssel, figyelembe véve az életkori, egyéni sajátosságokat az eltérő fejlődési ütemet. Minden lehetőséget mozgósítunk a primer prevenciók lehetőségei, a családban fellelhető hiányok pótlására és az iskolai alkalmasság megalapozására.

A hátrányos helyzetű gyermekeink esélyeinek és sikerességének érdekében nagy hangsúlyt helyezünk az óvodánkkal kapcsolatban álló intézményekkel való együttműködésre.

Már az óvodába kerüléskor gyermekeinkről anamnézist készítünk, mely támpontot ad számunkra gyermekeink fejlesztéséhez. Óvodásaink készségeit, képességeik fejlettségét, személyiségük érettségét figyelemmel kísérjük. Mérési-értékelési rendszerként a Differt használjuk, a problémás területek kompenzálására egyéni fejlesztési terveket készítünk, mely lehetőséget nyújt az iskolára való felkészítésben. Arra törekszünk, hogy a lehető legjobban megismerjük gyermekeink egyéni sajátosságait, időt

hagyunk a fejlődési elmaradás kiegyenlítésére, s mindezt saját munkánkkal próbáljuk elősegíteni, valamint gyermekeink további fejlődése érdekében, ha szükséges szakember segítségét kérjük.

A gyermekvédelem az óvodai nevelőmunkánk szerves része, és minden gyermekre megkülönböztetés nélkül érvényes gondoskodást jelent.

E tevékenységünk elsődlegesen pedagógiai jellegű. Az óvodai gyermekvédelmi munkánk magába foglalja a gyermekközösségünk egészére kiterjedő, ezen belül minden egyes gyermek harmonikus személyiségfejlesztéséért kifejtett pedagógiai tevékenységünket.

Nevelési intézményünk **feladata**, hogy pedagógiai eszközökkel segítsük elő gyermekeink személyiségének harmonikus fejlődését, valamint a családokkal együttműködve kiküszöböljük, illetve ellensúlyozzuk az azt gátló vagy zavaró körülményeket.

Gyermekvédelmi munkánk **célja** segíteni és védelmet nyújtani a rászorult, veszélyben lévő gyerekeknek. Egyrészt megelőzni, elhárítani vagy enyhíteni azokat a gyermekekre ható károsodásokat, amelyek egészséges személyiségfejlődésüket megzavarják vagy meggátolják. Másrészt segíteni azoknak a pozitív hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulnak gyermekeink társadalmilag is értékes képességeinek kibontakoztatásához és kifejlesztéséhez.

Célunk, minden gyermekünkben a benne rejlő fejlődési lehetőségek minél teljesebb megvalósítása. Gyermekeink szociális szükségleteinek, vágyainak kielégülése, testi, értelmi, érzelmi, művészeti, esztétikai, környezeti képességeiknek / természeti-társadalmi / fejlődése megvalósuljon.

Gyermekvédelmi munka a csoportban dolgozó óvónők részéről magába foglal minden egyes gyermekünk harmonikus személyiségfejlesztéséért kifejtett pedagógiai munkát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Prevenció, korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkánkban.
- Esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Integráció a pedagógiai gyakorlatunkban.
- Elősegíteni a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodáztatását, a hiányzások minimalizálását.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek másságát elfogadó környezet kialakítása.
- Csökkenteni az indulási hátrányokból adódó különbséget.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek kiemelt képességeinek felismerése.
- A cigány,- és migráns kisebbséghez tartozó gyermekeink részére a kisebbségi öazonosság megőrzése, ápolása, erősítése.
- Életmóddal kapcsolatos képességek, készségek, szokások fejlesztése
- Értékes gyermeki viselkedésformák megerősítése – helyes viselkedési szokások, magatartási normák kialakítása, másság elfogadása, társas kapcsolatok, érzelmi gazdagság, egymás iránti nyitottság, figyelmesség fejlesztése, megerősítése
- Érzelmi, értelmi képességek, szociális képességek fejlesztése
- Erkölcsei ítélőképességük, erkölcsi tulajdonságaik, akaratuk
 - döntési képességük fejlesztése – tanulják meg képviselni, megvédeni magukat
- Önkifejező, önérvényesítő szándékuk megerősítése
- a nyelvi jelrendszer megfelelő szintjének elérése

- Pozitív kapcsolat kialakítása a természeti és társadalmi környezettel – érzelmileg érett, felkészültek legyenek a gyermekek az iskolakezdésre.

Melléklet

A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

I. Helyiségek

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírások</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Csoportszoba	2	2	-	-	-
Tornaszoba	1	1	-	-	-
Játzóudvar	1	1	-	-	-
Óvodavezetői és óvodavezető helyettesi iroda	1	1	-	-	-
Nevelőtestületi szoba	1	-	1	-	2017 100,000
Gyermeköltöző	2	2	-	-	-
Gyermek mosdó, WC	2	2	-	-	-

Kiszolgáló helyiségek

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Felnőtt öltöző	1	1	-	-	-
Elkülönítő szoba	1	1	-	-	-
Főzőkonyha	1	1	-	-	-
Tálaló - mosogató, ezen belül felnőtt étkező	1	1	-	-	-
Felnőtt mosdó	1	2	-	-	-
Felnőtt wc	1	2	-	-	-
Mosléktároló	1	1	-	-	-
Szárazárú raktár	1	1	-	-	-
Földesárú raktár	1	1	-	-	-
Egyéb raktár	1	1	-	-	-
Élés kamra	1	1	-	-	-
Szertár	1	1	-	-	-

II. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyak

1. Csoportszoba

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Óvodai fektető	50	50	-	-	-
Gyermekszék	50	50	-	-	-
Gyermekasztal	A gyermeklétszám figyelembevételével 10 db	A gyermeklétszám figyelembevételével 10db	-	-	-
Fényvédő függöny	Ablakonként, az ablak lefedésére	24 m	-	-	-
	alkalmas méretben				
Szőnyeg	4	4	-	-	
Játéktartó szekrény vagy polc	4	4	-	-	
Élősarok állvány	2	-	2	-	2012 30,000
Hőmérő	2	2	-	-	-
Óvodapedagógusi asztal	2	2	-	-	-
Felnőtt szék	6	6	-	-	-
Eszköz - előkészítő asztal	3	3			2011 3,000
Szeméttartó	2	2	-	-	

2. Tomaszoba

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Tornapad	2	2	-	-	-
Tornaszőnyeg	1	1	-	-	-
Bordásfal	2	2	-	-	-
Óvodai többfunkciós mászó készlet	1	4	-	—	-

3. Játszóudvar

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
----------------------------------	-------------------------	----------------	----------------	-----------------------	---------------------

Kerti asztal	2	1	1	-	2011 15,000
Kerti pad	4	2	2	-	2011 30,000
Babaház	2	1	1		2012 100,000/db
Udvari homokozó	2	2	-	-	-
Takaróháló	Homokozón ként 1	Homokozó nként 1	1	-	2012 25.000

4. Óvodavezetői és óvodavezető-helyettesi iroda

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Íróasztal és szék	1-1	1-1	-	-	-
Tárgyalóasztal	1	1	-	-	-
Telefon	1	1	-	-	-
Könyvszekrény	1	1	-	-	-
Iratszekrény	1	1	-	-	-
Számítógépasztal és szék	1-1	-	1-1	-	-
Fax	1	-	1	-	-
Számítógép, nyomtató	1	1	-	-	-

5. Nevelőtestületi szoba

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Fiókos asztal	4	-	4	-	2012 90,000
Szék	4	4	-	-	-
Könyvtári dokumentum	500	-	-	-	-
Könyvszekrény	2	-	-	-	-

6. Gyermeköltöző

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Oltözőrekesz, ruhatároló, fogas	50	-	-	-	-

Öltözőpad	A gyermeklétszám figyelembevételével	A gyermeklétszám figyelembevételével	-	-	-
-----------	--------------------------------------	--------------------------------------	---	---	---

7. Gyermekmosdó, wc

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Törülközőtartó	50	50	-	-	-
Falitükör	Mosdókagyi önként 1	Mosdókagyi lónként 1	-	-	-
Hőmérő	1	-	1	-	2011 1,000
Rekeszes fali polc	A gyermeklétszám figyelembevételével 2	2	-	2	2012 8,000

III: Tisztálkodási és egyéb felszerelések

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Egyéni tisztálkodó szerek (fésű, fogkefe, pohár)	Felnőtt és gyermeklétszám szerint 1	Felnőtt és gyermeklétszám szerint 1	-	-	-
Tisztálkodó felszerelések (ruhakefe, körömkéfe, szappantartó)	Mosdónként 1	Mosdónként 1	-	-	-
Fésűtartó	2	2	-	-	-
Törülköző	Felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	168	-	-	-
Abrosz	Asztalonként 3	37	-	-	-
Takaró	Gyermeklétszám szerint 1	-	-	-	-
Agy nemű huzat, lepedő	Gyermeklétszám szerint 1	-	-	-	-

III. A felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Szennyes ruhatároló	1	1	-	-	-
Mosott ruhatároló	1	1	-	-	-
Mosógép	1	1	-	-	-
Centrifuga	1	1	-	-	-
Vasaló	1	1	-	-	-
Vasaló állvány	1	1	-	-	-
Szárít állvány	1	1	-	-	-
Takarító eszközök	1	1	-	-	-
Kerti munkaeszközök, szerzőszámok (ásó, kapa, gereblye, kerti locsoló kanna)	1-1	Gereblye lombsöprű, locsoló - kanna	Ásó, kapa	-	2012 4,000
Hűtőgép	2	2	-	-	-
Porszívó	1	1	-	-	-
építés, képalakítást, kézimunka anyagok, eszközök	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével			
A természeti - emberi - tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével			
Munka jellegű tevékenységek eszközök	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben			

2. Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Videó (lejátszó)	1	1	-	-	-
Televízió	1	1	-	-	-

Magnetofon	1	1	-	-	-
Diavetítő	1	1	-	-	-
Vetítővászon	1	1	-	-	-
Hangszer (Pedagógusoknak)	Az óvoda nevelési programja szerint	Az óvoda nevelési programja szerint	-	-	-
Hangszer (Gyermekeknek)	Gyermekcso portonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiség- ben	Gyermekes oportonkén t a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiség- ben	-	-	-

IV. Nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

1. Játékok, játékeszközök

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Különbéle játékformák (mozgásos játékok, szerepjátékok, építő- konstruáló játékok, szabályjáték, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei	Gyermekcso- portonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiség- ben	Gyermekcso- -portonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiség- ben	-	-	-
Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, eszközök (udvari és csoportszobai külön-külön)	Gyermekcso portonként a gyermeklét- szám figyelembev ételével	Gyermek- csoporton- ként a gyermeklét- szám figyelembe vételével	-	-	-
Ének, zene, énekes játékok eszközei	Gyermekcso portonként a gyermeklét- szám figyelembe- vételével	Gyermek- csoporton- ként a gyermeklét- szám figyelembe vételével	-	5 db hangszer	2012 8.000

Az anyanyelv fejlesztésének a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	7 féle képeskönyv 3-3 példányban	-	2012 45.000
Értelmi képességeket és kreativitást fejlesztő anyagok és eszközök	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	-	-	-
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás,	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	-	-	-

Egészség - és munkavédelmi eszközök

<i>Eszközök és felszerelések</i>	<i>Normatív előírás</i>	<i>Meglévő</i>	<i>Hiányzó</i>	<i>Cserére szorul</i>	<i>Megvalósítás</i>
Étel - mintavétel (üvegtartály) készlet	1	1	-	-	-
Mentőláda	1	1	-	-	-
Gyógyszerszekrény (zárható)	1	-	1	-	2012 5,000
Munkaruha	A Munka Törvénykönyve és a Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1993. évi XXXIII. Törvény és végrehajtási rendelet alapján				
Védőruha	A munkavédelemről szóló 1993. évi CXIII. Törvény és végrehajtási rendeletei alapján az óvodai munkavédelmi szabályzat szerint				
Tűzoltó készülék	Az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	1			

Legitimációs záradék

A nevelőtestület az átdolgozott Helyi Nevelési Programot elfogadta:

Szülői Szervezet egyetértését nyilvánította:

Kisebbségi Önkormányzat egyetértésének dátuma:

Fenntartói jóváhagyás dátuma: